

d'Enviça de 1655 A mi només em consta *sarja*, com a oit no sols en cat central sinó anotat «uns calçotets de *sárza* tapida» entre Alt Pall. i Ribag (Malpàs, 1957); i és la que donen els lexicògrafs val (amb grafia apitxada), des de Lamarca: «*sarcha*, tela de seda: *sarga*» (1842). S'ha usat força la forma diminutiva. «las balas y 'l mosquet li han 'frapada' la capa: / —No us espanteu, amor, jo us en compraré una altra, / tota d'un carmesí o *sarjeta* de Fransa», MilàF (Romillo, 556 10).

Amb aquest mot no podem confondre nosaltres un terme arquitectònic, que apareix sovint usat en plural *sarges* (en un text com a femení, en un altre com a masculí, el singular doncs seria *sarge* i *sarja*), i que Moll defineix «pedra de construcció tallada amb certa curvatura, per a iniciar un arc o una volta». En els interrogatoris de mestres i pedrers que fa el capítol de Girona sobre la construcció de la Seu, en l'a 1417, un mestre de la Seu de Bna declarava: «que la obra --- és bona e --- dix que la volta nova del segon croer, darrerament feta, fa a desffer fins als *sarges*, e que pujàs de tal forma que y cabés una O de 14 palms de tou, e --- seria bella --- obra, e no caldría de tot desfer los *sarges*». I un altre mestre, de Bna i SdUrg, recomana després que «se puix encastar en lo pilar --- a ffi que lo peu de *les sarges* se puix metre millor», Villanueva, Vi Lit. XII, 330. Molts d'aquests mestres declarants llavors parlen dels *ensergements* (veg context en *AlcM*, s v *sarjament*), p ex set vegades a les pp. 328 i 329. I el dicc. en porta altres dades barcelonines i val de 1405 a 1457.

Es tracta, en definitiva d'un homònim: un manlleu del francès antiquat *cerche* (avui *cerce*) 'patró de contorn corbat', usat sobretot en arquitectura i fusteria [segle XII] i també 'cèrcol de garbells i sedassos', que prové d'un ll vg *CIRCA extret de CIRCUS 'cercle' [també > cast. CERCHA, 1633]; i no és estrany que la e aparegui en la forma catalana canviada en a, puix que en francès hi hagué gran vacil·lació vulgarment entre *er* i *ar* en els Ss XIV-XVI; però la nostra i només s'explica per confusió, entre els operaris catalans, entre aquest mot i *sarja* teixit, forma que per tant hem de suposar ja ben coneguda en la nostra llengua en el S. xv.

L'etimologia del nostre *sarga* i *sarja* forma part d'una complicada qüestió històrica internacional, afectant mots de totes les llengües romàniques i d'altres. Exposo en detall totes les dades en l'article JERGA del DCEC/DECH, que convindrà veure directament, sobretot pel que fa a la naturalesa i vàlua d'aqueixos teixits; que, en part, foren cars i fins preciosos, en particular de seda, i en part, acabaren designant drap negre, de dol, que per tant, sobretot per l'ús per part d'endolats pobres, fou sovint de teles de burell o altres de poc valor.

En francès es troba *sarge* en els Ss. XII-XVII (però també apareix ja algun cop *serge* c 1400); oc. *sarga* [fi XII]; manllevat del francès, it. *sargia* [S XIV, junt amb variants i derivats en gran part de forma autòctona, Ang. Prati, com *sarica*, *sargano*]; cast. *xerga*

[c 1330], port *xérga* [1544] o *enxerga* etc¹ En llatí ja apareix un hapax SARICA en el S. VI, després en baix llatí d'It. Ss. IX i XI. Però la forma SĒRĪCA per a draps o vestits de seda, ja hi és clàssica des dels anys de l'Era cristiana, i derivada sens dubte del nom *Seres* amb què els romans coneixien la gent xinesa. L'explicació de la A no està ben aclarida i tant es podria explicar per contaminació de SAGA (que encara que no sigui més que nom de mantells, ja apareix, des de l'alta Ed. Mj, com a denominació de teixits, tant en romànic com en grec i cèltic), però potser és deguda a una alteració fonètica per part d'un intermediari irani, puix que els sogdians foren els grans mercaders de la seda, des de Grècia fins a Occident, ja dels primers segles de la nostra era.

De tota manera no hem de pensar en gaire o cap aportació aràbiga. Sens dubte el mot va existir en aquesta llengua, on *saraq* (i de vegades el nom d'unitat *saraqqa*) està registrat per lexicògrafs clàssics, dels segles XI-XIV, i els dos més antics reporten l'opinió d'Abu Obeid (iraquí d'origen grec, que morí l'any 840) segons el qual seria un mot d'origen persa (d'un persa *sarah* 'bo'), Lane, 1352b: fins si això fos cert no seria més que una etim pop (altrament innecessària, puix que totes les llengües indoirànies canvien la E en a). El mot no pot ser àr (puix que aquesta arrel en àrab no té altre sentit que el de 'robar, furta') i no sembla haver transcendit de l'àrab d'Orient (tots aquells lexicògrafs eren d'Egipte o Iraq), de manera que Dozy ni *RMA* no en reporten cap supervivència vulgar ni magrebina. Només sé de semblant *xirica* «*xerga* o *sayal*» en *PALC*, que deu ser d'origen europeu, mossàrab i qui sap si mera evolució d'una forma semblant al cast *xerga*.

DERIV: *Sargé* [BDC IV, DFa]. *Sarger* [Labèrnia, DFa] *Sargeta* [1645; Belv. i així a *sarguilla* Labèrnia 1840 i supra], amb metàtesi *gerseta* que Amades recollí a Juncosa en el sentit d'«estora que en les bosses de carro tapa la part de davant o de darrere» (BDC XXII, 148) *Sarjat* mall. *Assarjat* De *sarja* arquit.: *sarjament* o *ensarjament* [1417, supra]; *sarjo* (?)

Sargil: sembla provinent d'un ll tardà SARICĪLE, derivat d'aquell SARICA; l'InvLC (s. v. *seða*) el cita en un text de 845: «*capas v et sariciles XIII --- et sariciles ---*»; l'evolució fonètica normal conduïa a *sarzil*, que de fet és la forma que trobem llarg temps, designant una roba de llana: «in nostro mercatali --- tabulam in qua tenas pannorum de lino et de bruno et de *zarzil*» Vic 1257 (CaCandi, *MiscHiCat* II, 368, tenint en compte que en aquesta època no s'havia après a distingir *za* de *ça*); «in merchatali --- tabulus de *sartzil*» a 1259 (id., id. II, 370); «trossell de *sartzgill ---*» en la tarifa de Bna. de 1271 (*EntreDL* I, 155ss, § 98); en l'InvLC (s. v. *sarguil*): «*tunica de panno sarzil bru*» a 1240, «tots *sarzils* strets, *sargues* stretes, *estamenyes*» a 1420, i altres set o vuit d'aquesta forma en el S. XIV i fins a 1424. També en feien paneretes: «un tabà de *serzil*» en doc de 1352 (Rubió, *Diplomatari de l'Or Cat*, 280); amb context en SETRILL: *sarczill* en doc. de Ribes a. 1380 (*BABL* VI, 471), «vostre pare